№ 102 ՀԻՆԳՇԱԲԹԻ ՄԱՅԻՍԻ 26

1905

ԵՐԵՍՈՒՆԵՐԵՔԵՐՈՐԴ ՏԱՐԻ

ՄՇԱԿ

Տարեկան գինը 10 րուբլի, կէս տարվանը 6 րուբ. Առանձին համարները 5 կոպէկով.
Թիֆլիսում գրվում են խմբագրատան մէջ.
Մեր հասցէն. Тифлисъ, редакція «Мшакъ». Կամ Tiflis, Rédaction «Mschak».
Տելեֆոն № 253.

Խմբագրութիւնը բաց է առաւօտեան 10—2 ժամ (բացի կիրակի և տօն օրերից).
Յայտարարութիւնը ընդունվում է ամեն լեզուով.
Յայտարարութիւնների համար վճարում են իւրաքանչիւր տողատեղին 10 կոպէկ.
Տելեֆոն № 253.

ՀԻՄՆԱԴԻՐ ԳՐԻԳՈՐ ԱՐԾՐՈՒՆԻ

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ

Վերջին տեղեկութիւններ.—ՆԵՐՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ. Մամուլ. Նամակ Խմբագրութեան. Ներքին լուրեր.—ՀԵՌԱԳԻՐՆԵՐ.—ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ.—ԲԱՆԱՍԻՐԱԿԱՆ. Խռովութիւններ Հին-Նախիջևանում.

ՎԵՐՋԻՆ ՏԵՂԵԿՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

—

Վեհափառ կաթողիկոսը հեռագրով դեկուցել է Կովկասեան Փոխարքային Նախիջևանի և Երևանի վերջին եղելութիւնների մասին և յայտնել, որ նա յատուկ շրջաբերականով դիմել է բոլոր Թեմերին յորդորելով ամեն միջոցներ գործ դնել յուզված մտքերը խաղաղացնելու։

Երևանից ստացած մեր տեղեկութիւնները մխիթարական չեն։ Խաղաղութիւնը դեռ չէ վերականգնել։

Առաջին հեռագիրը, որ մենք ստացանք մայիսի 23-ին մեր Թղթակից Մուշեղեանից նոյն օրվայ եղելութեան մասին, համառօտ էր և պարունակում էր սպանվածների և վիրաւորվածների մասին սկզբնական մի տեղեկութիւն։ Մենք, երկիւղ կրելով, որ մի գուցէ այդ եղելութիւնը ունենայ վտանգաւոր հետևանքներ և ընդարձակվի, մեր կողմից անհրաժեշտ համարեցինք զեկուցանել Փոխարքայի օգնական Սուլթան-Կրիմ-Գիրէյին, որը հաստատ յոյս յայտնեց, թէ Երևանի Նահանգապետին անշուշտ կաջողվի պահպանել խաղաղութիւն։

Եւ արդարև Նահանգապետի կարգադրութեամբ աջողվեց վերջ դնել սկսված խառնակութեան։ Սակայն երկրորդ օրը Թուրքերի կողմից տեղի ունեցաւ մի նոր յարձակում, որին զոհ եղաւ մի հայ։ Այն ժամանակ հայերի կողմից սկսվում է դիմադրութիւն զէնքով և սպանվում ու վիրաւորվում են բազմաթիւ Թուրքեր։

Դժբաղդ դրութիւն։

Հայը կը սպանվի, թէ Թուրքը—միատեսակ մի դժբաղդութիւն է երկրի համար, որովհետև մենք մի երկրի ժողովուրդ լինելով, չենք կարող ապրել մէկը առանց միւսի, բոլորովին անկախ, միմեանցից կտրված, և այդ բաւական չէ, դեռ թշնամացած ապրել մի երկրում և զարգանալ։

Մեր երկրի խռովութիւնները վնաս են բոլորիս համար։

—

Ամենայն Հայոց Վեհափառ Կաթողիկոսը հետևեալ շրջաբերականն է ուղարկել հեռագրով Թիֆլիսի Թեմի սրբազան առաջնորդին։

«Փետրվարի 12-ի շրջաբերական հեռագրով Մենք հրամայեցինք մեր բոլոր հոգևոր հաստատութիւններին և պաշտօնատար անձերին միջոցներ ձեռք առնել հանգստացնելու Բագուի դէպքերի առիթով յուզված մտքերը և ի մեծ բաւականութիւն մեր, հոգևորականութեան և ինտելիգենցիայի միացեալ ջանքերով աջողվեց փետրվարեան սարսափների երկրի միւս մասերում կրկնվելու առաջն առնել։ Այժմ աչքի առաջ ունենալով Նախիջևան քաղաքի և գաւառի տխրալի դէպքերը, նորից հրամայում ենք ձեզ գործ դնել ձեր բոլոր ջանքը հանգստացնելու մտքերը ձեր հրամանի տակ եղած հաստատութիւնների և ձեզ հպատակ բոլոր պաշտօնեաների միջոցով։ Թող պահպանվի ուրեմն խաղաղութիւնը և հանգստութիւնը յօգուտ Մեր հօտի։»

Մկրտիչ Կաթողիկոս Ամենայն Հայոց

—

Թիֆլիսի առաջնորդը իր կողմից ուղարկել է Գանձակի հոգևոր կառավարութեան հետևեալ հեռագիրը.

Խաւարի և խաւար ոյժերի պտուղները հասան իրանց պտակին, առաջացնելով արիւնհեղութիւն, հրդեհներ և թալաններ Կովկասի խուլ անկիւններից մէկում, Նախիջևանում և նրա գաւառում, որտեղ դարաւոր խաղաղ դրացիները ներկեցին իրանց ձեռքերը եղբայրական արիւնի մէջ, ինչպէս Բագւում։ Վեհափառ Կաթողիկոսի հրամանով այսու պատուիրում եմ բոլոր մահմետական հոգևորականութեան և ազգաբնակութեան խելահաս մասի հետ միասին ձեռնարկել բոլոր միջոցները առաջն առնելու Կովկասի դարաւոր պատմութեան մէջ չեղած սարսափների կրկնութեան և հնարաւորութիւն տալ ազգաբնակութեանը շարունակելու իր խաղաղ աշխատանքը և հայթայթելու իր ապրուստը։

—

Ստացանք հետևեալ հեռագիրները.

Երևան, 25 մայիսի, 6 ժ. 50 ր. առաւ.

Ամբողջ գիշերը և այս րոպէիս էլ շարունակվում է հրացանաձգութիւնը։ Զոհերի թիւը որոշ չէ, սակայն շատ է։ Երէկ Թուրքերը երկու անգամ աշխատում էին հրդեհել հայերի մանուֆակտուրային ապրանքների խանութների շարքը. չարագործներից մէկը ձերբակալված է։ Հայերի 11 խանութների վրա կային Թուրքերէն գրուածքներ։ Իշխանութիւնը այդ հաստատեց մեծ ամբոխի ներկայութեամբ»։

Մուշեղեան

—

Սղնախ, 24 մայիսի, 9 ժ. 45 ր. երեկ.

Շէյխուլիսլամը հասաւ, այցելեց եկեղեցին և մզկիթը, քարոզեց ժողովրդին։ Դրութիւնը անհանգիստ է։ Պօստը 12 օր է չէ ստացվում։

Տէր-Միքայէլեան

—

Երևանի խռովութիւնների մասին մեր Թղթակից Ա. Դօն մայիսի 23-ի երեկոյեան յանձնել է պօստին հետևեալ հաղորդագրութիւնը.

Այսօրվայ դէպքը անշուշտ հեռագիրներից իմացած կը լինէք, նրա մանրամասնութիւնները նողկալի են։

Ժամը մէկ և կէսին քաղաքը խաղաղ էր, հէնց այդ րոպէին քաղաքային այգու մօտ մի Թուրք կուեց մի կառապանի հետ և ատրճանակ արձակեց, այդ պայթիւնը իրարանցում առաջ բերեց առանց այն էլ Նախիջևանի դէպքերից վրդովված ժողովրդի մէջ։ Խանութները սկսեցին կողպել և փախչել, թէև այս անգամ, պէտք է խոստովանված, հայերը իրանց աւելի լաւ պահեցին քան Թուրքերը և չը նայած որ վերջինները փախչում էին գլուխ կոտրելով, ինչպէս ասում են, այնուամենայնիւ շողշողացին սրեր, պայթեցին հրացաններ և ատրճանակներ ու գլորվեցին վիրաւորներ համարեա բոլորը հայերից. այնպէս որ մինչև ժամը 7-ը յայտնի եղած 23 դէպքերից մի մի վիրաւոր եղան ասօրիներից և հրէաներից, ընդունելով հայի տեղ, 2 սպանված և 17 վիրաւոր հայերից, և միմիայն երկուսը Թուրքերից։

Այս Թւերը պարզ ցոյց են տալիս, թէ ինչպէս է վերաբերվում Թուրքը դէպի պատահած հային, որ աստիճանի էլ որ նա խեղճ լինի, և ինկապէս. վիրաւորները բոլորն էլ բանւոր, մշակ մարդիկ են, իսկ երկու սպանվածները ծերունիներ։

Իրարանցումն ու շփոթը երկար չը տևեց, հետևակ զօրք և ստրաժնիկներ դուրս բերվեցին և չը նայած որ նրանք շրջում էին աջ ու ձախ, մի խումբ Թուրքերի յանդուգն ձևով այգու միջանցքով դէմ յանդիման պօլիցիային անցնելը և հրացաններ ունենալը աբաների և եափնջաների տակ առաջ բերեց մի ծանր րոպէ։ Դէժօռնապրատի կերպով այդ անցնող խմբի և նրա ձեռքում եղող հրացանների վրա հրաւիրեցին հայերը պօլիցիայի ուշադրութիւնը և մինչդեռ մի գօրօդովօյ մօտեցաւ խմբին և նրանցից մի քանիսը սկսեցին փախչել, պայթեց մի ատրճանակ և ահա մի կողմից և մի քանի կողմից միաժամանակ պայթեցին հարիւրաւոր ատրճանակներ, այն էլ խռնված ամբոխի վրայով, այդ տևեց մի վայրկեան. վառօդի հոտը լցրեց շրջապատը, բարեբաղդաբար այդտեղ վիրաւորվեցին միմիայն երկուսը։ Թուրքերի ձեռքից պօլիցիան կարողացաւ խլել մի հրացան։

Սպանութեան դէպքերը տեղի են ունեցել դայֆախանաներից—այդ որջերից. մի երկուսը արհեստաւորներ վիրաւորվել են Դեմիրբուլաղ Թրքական Թաղում և մի երկու դէպք տեղի է ունեցել դաբաղխանայում, ուր մեծ Թւով Թուրք բանւորների հետ աշխատում են փոքրաԹիւ հայեր։

Այս րոպէին լսեցի, որ Թուրքերը կողոպտել են մի հայ ալլաֆի խանուԹ։

Ցուկան հրդեհելուց և չար դիտաւորութիւններից ազատ պահելու համար կարգադրված է հետևակ զօրքերի հսկողութիւն։

Օրը մԹնում է, փողոցները դատարկվում են, մի ծանր մեռելութիւն տարածում է իր Թևերը մեղսակից քաղաքի վրա։ Ի՞նչ պիտի կատարվի վաղը։

—

Երևանից հեռագրում են մայիսի 24-ի երեկոյեան ժամը 5 և 12 րոպէին.

«Երէկ Թուրքերը յանկարծ յարձակվեցին հայերի վրա, սպանեցին 8 հոգի և վիրաւորեցին 18 հոգի. Թուրքերից սպանված է 1 և վիրաւորված 2։ Այսօր առաւօտից ...

ԲԱՆԱՍԻՐԱԿԱՆ

ԽՌՈՎՈՒԹԻՒՆՆԵՐ ՀԻՆ-ՆԱԽԻՋԵՒԱՆՈՒՄ

—

Մայիսի 11-ին

Հրդեհը բռնկվելու վրա է։

Անհիմն և անտեղի չէր մեր մարգարէական գուշակութիւնը, որն արտայայտվեց «Մշակի» № 68-ում «Վտանգը դեռ չէ վերացված» մի երկար յօդուածում, որը՝ համարեա թէ ոչ մի տպաւորութիւն չը թողեց մեր հայերի վրա, և որի վրա նայում էին որպէս խելացնոր երազի։

Յուզմունքը, սարսափը տիրել են ամենքին, բոլորի դէմքերը դալկացած, բոլորն էլ գունատված, գերեզմանից դուրս եկած մեռելի են նմանում։

Պատճառը մի քանի գաղտնի և անմիտ սպանութիւններն են եղել, որոնք չը գիտես ինչ մի անխորհուրդ և մթին տրամաբանութեան ազդեցութեամբ են առաջ եկել։ Մայիսի 6-ին երեկոյեան ժամի մօտ 7-ին Նախիջևանից դէպի մօտիկ հարևան Ալիաբաթ հայաբնակ գիւղը տանող ճանապարհի վրա, քաղաքի զօրանոցից մի փոքր հեռու գտնվող աղբիւրի մօտ, երեկոյեան նամազը կատարելու ժամանակ անյայտ չարագործների ձեռքով գնդակահար է լինում և տեղն ու տեղը մեռնում մի Թուրք։ Մինչև այժմս էլ յայտնի չէ՝ թէ ում անողոք հարուածին է զոհ գնացել այդ խեղճ Թուրքը, բայց Թուրքերի յուզված միտքը պնդում է, որ դա ալիաբաղցի հայերի գործն է, որովհետև նրանց գիւղին մօտիկ է կատարվել այդ եղեռնագործութիւնը։ Այդ համոզմունքի ազդեցութեան տակ սպանվողի բարեկամները միւս առաւօտ՝ մայիսի 7-ին սրերով զինված դուրս են գալիս և կանգնում Ալիաբաթի ճանապարհի վրա վրէժ լուծելու քաղաք եկող ալիաբաթցիներից։ Թուրքերի վտանգաւոր այդ տրամադրութեանը զոհ է գնում մի ալիաբաթցի երիտասարդ՝ Մխակ Մահտեսի-Բաբախանեան, որը գիւղից գալիս է եղել քաղաք իր խանութը բանալու համար։ Այդ երկրորդ սպանութեան լուրը կայծակի արագութեամբ տարածվում է ամեն տեղ, յուզմունքը և սարսափը տիրում են բոլոր քաղաքացիներին։ Խանութները արագութեամբ իրար ետևից փակում են և շուկայից փախչում տները։

Գաւառապետի հրամանով քաղաքից դուրս եկող ճանապարհների վրա պահապաններ են կանգնեցնում քաղաքի խաղաղութիւնը պահպանելու համար. փողոցներում զինված շրջում են ստրաժնիկները, կանայք և երեխաներ սարսափի մէջ էին, Թուրքերի դէմքերի արտայայտութիւնները յամառ էին և սպառնալի, իսկ հայերինը՝ սարսափահար և մեռելային. քաղաքը պատերազմական բեմի էր նմանում և ընդհարումն սպասվում էր մի չարագուշակ ազդանշանից։ Տարաբախտաբար քաղաքի այդ խռովութեան լուրը մի այնպիսի զարհուրելի գոյներով տարածվեց հեռաւոր Թուրքաբնակ գիւղերում, որի առաջ գունատվում էր մինչև իսկ Բագուի սարսափելի կոտորածը։ Գիւղերի բոլոր Թուրքերը մի անբերդյթ հրամանատարի կոչով միահամուռ ոտքի կանգնեցին և պատրաստվում էին յարձակվել հայերի վրա, երբ նորից լուր են ստանում, որ քաղաքում կռիւ չը կայ, խաղաղութիւն է տիրում։ Քաղաքի այդ խառնաշփոթ դրութիւնը շարունակվեց մինչև միւս օր՝ մայիսի 8 ը, բայց աւելի հզօր կերպարանք ստացաւ այդ օրվայ ցերեկվայ ժամի 4-ին, երբ Թուրքերը ծանր վիրաւորում են մի հաջիվարցի հայի, որ քաղաքից գնում է եղել Հաջիվար հարևան գիւղը։

Երկուշաբթի, ամսի 9-ին, քաղաքի յուզմունքը մի փոքր մեղմացել էր. խանութները կամաց-կամաց բացվում էին։ Բայց չար սատանայի պէս նոր խռովութեան պատճառ է դառնում մի անակնկալ դէպք։ Ամսի 9-ին, ցերեկվայ ժամի $12^1/_2$-ին Շխմահմուդից մի փոքր ներքև ինչ որ սրիկաներ ատրճանակներով վիրաւորում են երկու Ջահկեցի Թուրք իշապաններին—մէկին ծանր մահացու կերպով, իսկ միւսին թեթև։ Թեթև վիրաւորվողը լեղապատառ վազ է տալիս Նախիջևան և յայտնում այդ մասին գաւառապետին։

Օրվայ այդ պահուն Շխմահմուդի եկեղեցում պատարագ էր մատուցվում Երնջակի գաւառից բերած Հազարափրկչի աւեթով։ Մեսրոպ արքեպիսկոպոսը երկար ու ձանձրալի մի քարոզով մեխել էր ժողովրդին իր տեղը։

Պատարագի վերջին, երբ ժողովուրդը համբուրում էր բերած սուրբ Աջը և մատաղը բաժանում իրար մէջ, յանկարծ եկեղեցու մէջ մի չարագուշակ լուր է Թափանցում, իբր Թէ շխմահմուդցիք սպանել են Նախիջևանի ճանապարհին մի քանի Թուրքերի, այդ պատճառով էլ քաղաքից ահագին քանակութեամբ Թուրքեր՝ «շախսէ» տալով, գալիս են շխմահմուդցիներին կոտորելու։ Կանանց, երեխաների սոսկալի ճիչերով, վայնասունով Թնդում է եկեղեցին. «Մէրը մանուկը ուրանում է»։ Անօրինակ սոսկումից կանանցից մի քանիսի ծնկները ծալվում են և փորսող դուրս են ծլկվում եկեղեցուց։ Տղամարդիկ իսկոյն շրջապատում են գիւղի չորս կողմը, որպէս զի Թուրքերին չը Թոյլ տան գիւղը մտնելու, բայց տեսնում են, որ ոչինչ չը կայ, միայն ճանապարհին ծանր վիրաւորվող Թուրքին շրջապատել են քաղաքից եկած մարդիկ, որին վեր են առնում և տանում քաղաք։ Այդ օրը քաղաքում ժամի 4-ին ցերեկվայ՝ Թուրքերը վիրաւորում են մի հայի։

Միւս առաւօտ, ամսի 10-ին, Ջահկից երկու հարիւրի չափ Թուրքեր գալիս են Նախիջևան կառավարութեանը բողոքելու, որ շուտով գտնեն և դատի ենթարկեն Թուրքերին վիրաւորողներին։ Թեթև վիրաւորվող Թուրքի ասելով յարձակվողները եղել են 3 շխմահմուդցի հայեր, որոնցից երկուսը բռնված և յանձնված են դատաստանին, իսկ երրորդը չը կայ առ այժմ։

Սրանից յետոյ Ջահկի Թուրքերը դիմում են Նախիջևանի խաներից մէկին և խնդրում ի-

ւոտեան ժամը 11-ին մի Թուրք աորճա-նակ արձակեց բուլվարում նստած հայերի վրա, որից յետոյ սկսվեց ընդհանուր ու փախադարձ հրաձգութիւն: Հայ սպանված է 1 և վիրաւորված 1, Թուրքերից սպանված և վիրաւորված են մօտ 40 հոգի, որոնց մեծ մասն սպանվածներ են: Հրաձգութիւնը շարունակվում է»:

Թորոսեան

ՆԵՐՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ

ՄԱՄՈՒԼ

Մենք արդէն ծանօթացրել ենք մեր ընթերցողներին, Թէ ինչ երևելի իմաստութիւնների պաշար էր իր հետ տարել Պետերբուրգ Թուրք հրապարակախօս, հարիւրաւոր գոյներ փոխող, բայց միշտ մի հիմնական գոյնի հարազատ մընացող պ. Ահմէդ-բէկ Աղաեվ: Ահա նորից մի կտոր այդ հրաշալի իմաստութիւններից: «С. Петер. Вѣд.» լրագրում տպված իր յօդուածի մէջ պ. Աղաեվ ասել է, Թէ հայերի և մահմեդականների մէջ ինչ-որ հաշիւներ կան, և այդ հաշիւների տեսակէտից մեղաւոր են, ի հարկէ, հայերը: Ի՞նչ մեղք է դա: Այն, որ Անդրկովկասի մահմեդական ազգաբնակութիւնը իր Թւի համապատասխան քաղաքական նշանակութիւն չունէր այսքան ժամանակ, որովհետև հայ ազգութիւնը համակրանքով չէր վերաբերվում մահմեդականների իրաւունքների լայնացնելուն, չէր ուզում, որ մահմեդականները քրիստոնեայ ազգութիւնների հետ հաւասար իրաւունքներ ստանան:

«Баку» լրագրի մէջ պ. Րէյն-Յանա այս առիթով գրում է.

Ես չեմ պատասխանի պ. Աղաեվին այս կէտի վերաբերմամբ, և պատասխանել հարկաւոր էլ չէ, քանի որ ամեն մէկի համար պարզ է այն փաստը, որ հայերը երբէք և ոչ մէկի կողմից կանչված չեն եղել բացատրելու օրէնքները և ուղղութիւն տալու քաղաքականութեան. այս գործով զբաղվում էր ռուսաց կառավարութիւնը և ոչ Թէ հայերը, Թուրքերը, վէլիկօրօսները կամ մալօրօսները:

Ահա ինչ տարրական, ամենապարզ բան չէ հասկանում մուսուլման հրապարակախօսը: Բայց ի՞նչ է դա—միԹէ անյատակ տգիտութեան նշան: Ո՛չ: Մենք այնքան միամիտ չենք, որ տգիտութեամբ բացատրենք պ. Աղաեվի այդ ողորմելի դատողութիւնը: Այստեղ տգիտութիւնը չէ գործում, այլ կեղծաւորութիւնը, փարիսեցիութիւնը: Բաւական չէ շարունակ աղաղակել Թէ մահմեդականները իրանց հարևան ազգերից պակաս քաղաքական նշանակութիւն են ունեցել: XIX դարի սկզբից, երբ Անդրկովկասում հաստատվեց ռուսաց տիրապետութիւնը, մահմեդական ազնուականութեան ձեռքին գտնվում էր հողային անազին հարստութիւն: Ի՞նչ կուլտուրական նպատակների ծառայեցրվեց այդ հարստութիւնը և ո՞վ էր խանգարում որ ծառայեցնվի: Ո՞վ էր խանգարում որ մահմեդականներն էլ մեծ Թւով բարձրագոյն ուսում ստանան, կազմակերպեն ինտելիգենցիա, ինչպէս արին հայերը և վրացիները: Ո՞վ խանգարեց որ Թուրքեկան գրականութիւն, մամուլ զարգանայ: Ո՞վ է մեղաւոր որ Կովկասում գիտենք ասաջիկել պէս երևալի մի քանի Թուրքերէն լրագիրներ—«Աքինչի», «Զիաս», «Քէշկուլ», որոնք չը կարողացան ապրել, կորան, անյայտացան առանց հետք թողնելու: Մենք չենք ասում Թէ մահմեդականները առանձին ընդհանուր իրաւունքներ էին վայելում, բայց այդպիսի իրաւունքներ երբէք չէին վայելել և կովկասեան միւս ազգութիւնները: Եւ եթէ այսօր յետամնացութեան խօսք կարող է լինել, դրա պատճառը գլխաւորապէս այդ չէ, այլ այն է, որ մինչև հիմա Կովկասի միւս ազգութիւնները ամեն կերպ աշխատում էին, որքան հնարաւոր է եղած հանգամանքների մէջ, հետևել ժամանակակից լուսաւորութեան, կրթութիւն ստանալ, իսկ մահմեդական ազգաբնակութիւնը, ի մեծ ցաւ միւս ազգութիւնների, տատանւում էր, իսկ հնարաւորութիւնից օգտվում էր այնքան, որքան կարող էր առաջադիմել:

Արդ՝ փաստեցութիւն չէ, փոխանակ ինքփական ժողովրդի այս յետամնացութիւնը որքալու, վեր կենալ և ասել Թէ պատահում իրաւունքներից զուրկ լինելն էր, Թէ հայերն էին որ չէին Թոյլ տալիս իրաւունքներ տալ մահմեդականներին: Կարծես Թէ հայերը այնքան ասառ իրաւունքներ էին օժտված, որ կարող էին պաշտ կամ նրան խանգարել: Ձինք կարծում որ պ. Աղաեվ այնքան միամիտ լինի: Եւ եթէ Պետերբուրգում նա օձիք պատռել է հայերի դէմ, այդ նոր բան չէ նրա համար: Զի որ հայերի վրա չարախօսելը մօդային մի հոսանք է, չէ որ դրանով կարելի է այնքան մեծացնել մարդկանց միտքը, որ նոյն իսկ հեշտ է արդարացնել այն զարհուրելի արիւնահեղութիւնները, որոնք կատարվում են այսօր մեր երկրում: Տէ՜ր Աստուած, Երբ պէտք է փոքր ինչ խելօք մի բան լսէ հայը իր հակառակորդներից, լսէ մի այնպիսի մեղադրանք, որի վրա կարելի լինէր երկար մտածել, խոր մտածել...

Ի դէպ: Նոյն պ. Աղաեվը, վերադառնալով Պետերբուրգից, հասկանալի ուրախութեամբ արձանագրում է, որ ռուս հասարակութիւնը համակրանքով է վերաբերվում մահմեդականներին: Ռուս կառավարութիւնը համակրում է բոլոր ազգութիւններին, և պ. Աղաեվի արձանագրած փաստը ոչ զարմանալի է, ո՛չ տարօրինակ: Տարօրինակը այն է, որ պ. Աղաեվ բացատրում է այդ հանգամանքը նրանով, որ, ասում է, ռուս ազգի երակների մէջ էլ Թուրք-մոնգոլական արիւն է վազում: Մեծ կօմպլիմենտ է, խօսք չունենք:

ՆԱՄԱԿ ԽՄԲԱԳՐՈՒԹԵԱՆ

Թիֆլիս, մայիսի 25-ին

Թոյլ տուէք մեզ զետեղել ձեր Թերթի մէջ մի երկու խօսք մեր ուսուցիչ Յ. Տէր-Դաւթեանի կօնցերտի առիթով: «Մշակի» 100 դ համարում գրված է, որ ամբիոնի վրա դրված էր Րիմսկի-Կորսակօվի պատկերը: Անհրաժեշտ ենք համարում յայտնել, որ յիշված պատկերը մենք աշակերտներս մատուցինք մեր ուսուցչին կօնցերտի ժամանակ իբրև մեր համակրանքի նշան:

Տէր-Դաւթեանի աշակերտ-աշակերտուհիներ

ՆԵՐՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

«Մշակի» հետևեալ համարը, Համբարձման տօնի պատճառով, լոյս կը տեսնէ շաբաթ, մայիսի 28-ին:

—

Երէկ, մայիսի 25-ին, Թագուհի Կայսրուհի Ալէքսանդրա Ֆեօդորօվնայի ծննդեան տօնի պատճառով Թիֆլիսը զարդարված էր դրօշակներով, երեկոյեան տեղի ունեցաւ հրավառութիւն: Ալէքսանդրօ-Նեվսկի զինուորական տաճարում կատարվեց գոհաբանական մաղԹանք և զորահանդէս. որին ներկայ էին Կովկասի փոխարքան, նրա օգնականները, քաղաքացիական և զինուորական բարձր-պաշտօնեաները և աղօԹող հասարակութիւն: ՄաղԹանքի ժամանակ արսէնալից 21 անգամ Թնդանօթ արձակվեց: Գոհաբանական մաղԹանքներ կատարվեցին Հայոց Վանքի մայր տաճարում և միւս դաւանութիւնների աղօԹատներում:

—

Կովկասի փոխարքան գիւղական կամ զեմսկի միջոցներից հրամայել է յատկացնել 5,000 րուբլի Նախիջևան քաղաքի և գաւառի ՃԺԺխավածներին, որոնք զոհ են դառել վերջին անկարգութիւններին: Նուէրները բաժանվելու են առանց ազգութեան, սեռի ու հասակի խտրութեան: Երևանի նահանգապետին յանձնված է Նախիջևանում կազմել մի յանձնաժողով տեղական իշխանաւորներից և ժողովրդից ընտրված անձերից, որը արդարութեամբ պիտի բաժանէ Թէ յիշված նուէրը և Թէ ուրիշ նուէրներ:

—

Կովկասի փոխարքան Թոյլատրել է իր տրամադրութեան տակ եղած արտակարգ գումարներից յատկացնել 500 րուբլի Ալէքսանդրօպօլի գաւառապետի օգնական կապիտան Պալովի բժշկութեան համար:

—

«Кавказъ»-ում տպված է հետևեալ պաշտօնական հաղորդագրութիւնը. «Երևանի բերդապահ զօրքերի հրամանատար գեներալ-մայոր Շվեդօվը հեռագրում է. «Մայիսի 23-ին նահանգապետի պահանջով, ես ուղարկեցի բոլոր զօրքերը զսպելու Երևանում առաջացած ժողովրդական անկարգութիւնները: Անկարգութիւնները զսպվեցին, և զօրքերը վերադարձվեցին իրանց տեղերը»:

—

Վրաստանի Թեմի բոլոր գործակալներին Վրաստանի էկզարխը ուղարկել է հետևեալ հրամանը. «Ինձ լուր է հասել, որ Վրաստանի Թեմի հոգևորականութեանը հրաւիրում են ընդհանուր ժողովի՝ յայտնի չէ ում կողմից: Ընդհանուր ժողով չի լինելու: Ժողովի օրինական ժամանակի մասին պաշտօնապէս կը յայտարարվի»:

—

Բագուի աղէտի զոհերի օգտին ստացանք Ցարիցինից Միսկարեանի ձեռքով հանգանակած 240 րուբլի: Ընդհանուր գումարը, նախկին ստացածների հետ միասին 30101 րուբլի 50 կոպ.:

—

Ստացանք Նախիջևանի դժբախտ հայ զոհերի օգտին Ս. Մանասեանի ձեռքով հաւաքած 13 րուբլի. նուիրատուներն են. Ն. Ամիրաղեան, Տ. Խօշա-Թումանեան, Ս. Կարաև, Ս. Մանասեան 2-ական րուբլի, Ս. Նիկողոսեան, Գ. Դարբինեան, Ա. Հասան-Ջալալեան, Ս. Ղարիբեան և Ա. Ապրէսեան 1-ական րուբլի: 2) Կ. Քոչարեանից 10 րուբլի: Ընդհանուր գումարը, նախկին ստացածների հետ 274 ր.:

—

Քութայիսից հեռագրում են «Т. Л.» լրագրին մայիսի 24-ից. «Երկուշաբթի երեկոյեան, ներկայացումից յետոյ բուլվարի մօտ ծանր կերպով վիրաւորեցին հարկերի վերատեսուչ Ջիկօվանիին»:

—

Բաթումից հեռագրում են «Н. О.»-ին մայիսի 24-ին. «Ցերեկվայ ժամը 3-ին մի խումբ զինված անձեր կողոպտեցին «Մէսսաժէրի Մարիտիմի» գանձապահին: Չարագործները խլելով 1,200 ր., անյայտացան»:

—

«Н. Об.» լրագրում կարդում ենք. «Այն ժամանակ երբ Բագուի և Երևանի նահանգների ազգաբնակութիւնները օգնութիւն են աղաղակում իրանց գոյութիւնը պաշտպանելու համար Բագւում և Նախիջևանում տեղի ունեցած կոտորածների ու կողոպուտների պատճառով. երբ այդ ազգաբնակութիւնները մնացել են անհաց և բաց երկնքի տակ՝—նպատակայարմար և խելացի կը լինէր յատկացնել նրանց այն գումարը, որ 1900 Թւին հաւաքվեց օգնելու Թիւրքահայ գաղԹականներին. մանաւանդ, որ այդ օգնութիւնը չէ հասցված յիշված գաղԹականներին»: Աւելորդ չէ յիշատակել, որ այդ ժողովված գումարը հասնում է 60,000 րուբլու:

«ՄՇԱԿԻ» ՀԵՌԱԳԻՐՆԵՐԸ

ՌՈՒՍԱՑ ԳՈՐԾԱԿԱԼՈՒԹԻՒՆԻՑ

24 մայիսի

ՊԱՐԻԶ, 24 մայիսի (Սեփ. ԹղԹակցից): Ամերիկական կառավարութիւնը հրամայեց «Աւրօրա», «Օլէգ» և «Ժէմչուգ» կրէյսէրներին հեռանալ Մանիլլայից կամ զինաԹափ լինել: Ճապօնացիները շարունակում են որոնել այդ կրէյսէրները:

բանց վարվելու ճանապարհը ցոյց տալ: Այդ պատճառով քաղաքի ազդեցիկ Թուրքերի և հայերի մէջ մի Թեթև մասնաժողով է գումարվում, որի պարտականութիւնն է լինում երևան հանել անյայտ ոճրագործներին և խռովարարներին. Թուրքերի պարտականութիւնն է լինում Թուրք ոճրագործներին գտնել և տալ դատաստանին, իսկ հայերի պարտականութիւնը՝ հայերին:

Կէսօրին Ջահկեցի Թուրքերը վերադառնում են գիւղ. նրանցից մօտ քսան հոգի քաղաքից մի ժամ առաջ են դուրս եկնում և արտերի միջով գալիս քշում են Շխմահմուդի մօտ 450 գլուխ ոչխարը և նախրի կէսը՝ Թւով հարիւրից աւելի, որպէս իրանք շխմահմուդցիք են ասում. քուրդ հովիւը սկսում է դրանց աղաչել, որ յափշտակութիւն չանեն. սրա աղաչանքին Թուրքերը պատասխանում են սրի մի Թեթև հարուածով գլխին: Հովիւը հասար է գցում գիւղը, գիւղից մարդիկ դուրս են եկնում նախիրը և ոչխարի հօտը յետ խլելու համար, բայց չէ աջողվում. յափշտակող Թուրքերը դրանց վրա հրացաններ են պարպում, սրանք էլ այստեղից մի քանի հրացանների պայԹիւնով պատասխանում են Թուրքերին: Գիւղի տանուտէրը մի քանի սարաժնիկների հետ շըխմահմուդցիներին յետ են կանգնեցնում անախորժ ընդհարման տեղի չը տալու համար, և Շխմահմուդի նախիրն ու հօտը քշվում են դէպի Ջահուկ: Շխմահմուդ գիւղը նորից է ալէկոծվում, կարծելով, որ Ջահկեցի Թուրքերը եկել են շխմահմուդցիներից վրէժ լուծելու. բակերի դռներն իսկոյն կողպվում են, երեխաները մտնում են տները, իսկ կանայք և տղամարդիկ բարձրանում են կտուրները դիրք բռնելու, որպէս զի Թուրքերին դիմադրութիւն ցոյց տան: Այդ ժամին Նախիջևանից գիւղը վերադարձող Ջահկի Թուրքերի մեծ ամբոխը, հեռուից տեսնելով, որ շխմահմուդցիները և առաջ գնացող Թուրքերի մէջ հրացանաձգութիւն է տեղի ունենում, կարծում է, որ շխմահմուդցիք իրանց առաջը կտրել են կոտորելու համար և իսկոյն վերադառնում է քաղաք և յայտնում ոստիկանութեանը, երբ Թէ շխմահմուդցիք Ջահկեցի Թուրքերին ճանապարհին կոտորում են: Իսկոյն 6—7 ստրաժնիկներ, քաղաքի մի քանի պատուաւոր հայեր, իրանց հետ ունենալով Թոմա առաջնորդին, Ջահկեցի Թուրք ամբոխի հետ գալիս են իմանալու գործն ինչումն է և տեսնում են, որ ոչ մի մահվան դէպք չէ պատահել, բացի այն իրողութիւնից, որ Շխմահմուդի նախիրն ու տաւարը քշել են Ջահուկ: Ճանապարհին Ջահկեցի Թուրքերը Նազարաբաթ հայաբնակ գիւղի արտերն ու այգիներն են տրորում, ու փչացնում:

Այդ բոլոր խռովութիւնները և ոճրագործութիւնները դեռ ոչինչ են այն զարհուրելի եղերական դէպքի առաջ, որ տեղի ունեցաւ Շխմահմուդին կից Խալիլու հայաբնակ գիւղում մայիսի լոյս 11-ի գիշերը:

Գիշերվայ կէսից էլ դեռ անց այդ գիւղի յայտնի հարուստ Խաչատուր Մանեսի Բասսեանի սենեակը ներս են խուժում զինված արիւնարբու աւազակներ, որոնցից մէկը Խաչատուրի ամենասիրելի ծանօթ ուղնորեցի մի Թուրք է եղել, ինչպէս ասում են: Աւազակները նախ գիւղի չորս կողմը իրանցից պահապաններ են կանգնեցնում, որպէս զի՝ եթէ հայերը վրա տալու լինեն, իրանց իմաց անեն, իսկ իրանք պատերից շուռ են գալիս և մտնում Խաչատուրի բակը, բարձրանում են պատշգամբը և՝ մօսինի հրացանի մի գնդակով կոտրելով հաշտի դրան կողպէքը, ներս են մտնում սենեակը, ուր անկողիններում հանգիստ քնած է լինում հարուստ ընտանիքը. սենեակի լամպարը վառ է լինում: Այդ աղմուկից Խաչատուրը վեր է Թռչում և իմանալով բանն ինչումն է՝ առանց յապաղելու նետվում է դէպի հրացանը ընտանիքի կեանքը աւազակներից պաշտպանելու համար: Խաչատուրը դեռ հրացանին չը հասած՝ աւազակները բռնում են նրան և պահանջում փողի տեղը: Խաչատուրի կինը՝ Եղիսաբէթը սարսափից ճչում է և անկենդան վայր գլորվում գետին:

—Դէ որ այդպէս է, մի՜ Փասէք մեզ, ես բօչէիս փողերիս տեղը ցոյց տամ, աղաչում է նրանց Խաչատուրը և բաց անում արկղի դուռը ու տալիս նրանց 400-ից աւելի րուբլի փող:

—Սրանից ոչինչ դուրս չի գայ, շատ պէտք է տաս,—սպառնում են աւազակները:

—Դեռ ծախած բամբակիս փողը չեմ ստացել, պատասխանում է Խաչատուրը. էգուց կը ստանամ և դուք կը գաք, կը տամ ձեզ որքան կամենում էք:

—Սուտ ես խօսում, անիրաւ, առ քեզ,—և գնդակի մի հարուածով Խաչատուրին գլորում են գետին: Մեռնողի պառաւ մայրը՝ Շողերը իրան գցում է որդու մարմինը գրկելու, սրան էլ սրախողխող են անում. աւազակներից մի քանիսը սկսում են փնտրել Խաչատուրի 6 տարեկան միակ արու զաւակին մորԹելու համար, բայց վերջինիս դայեակը վաղօրօք փաԹաԹում է վերմակի մէջ և միւս մեծ երեխաների հետ Թագցնում Թախտերի տակ: Խաչատրի մեծ աղջիկը՝ Շուշանիկը—18 տարեկան նշանած օրիորդը աղերսում է աւազակներին, որ ինչ ուզում են Թող տանեն, միայն միւսների կեանքը խնայեն: Աւազակները սրանից պահանջում են՝ տալ իրանց իր նշան բերած բոլոր ոսկիները և հագուստեղէնները, աղջիկը կատարում է իսկոյն, տալիս է նրանց իր մատանիները ապարանջանները, մօր և տատի վզի ոսկիները, իսկ վերջումն էլ աւելացնում է աւազակներից մէկին.

—Դու ախր մեր բարեկամն ես, մեր հացը միշտ կերել ես, ինչո՞ւ այդպէս անգԹութիւն ես անում: Աւազակը, տեսնելով, որ իրան ճանաչում է օրիորդը, գնդակի մի հարուածով այլանդակում է նրա դունչը, բերանը և կիսամեռ վայր գլորում: Գիւղի հայերը սկսում են հրացաններ արձակել բակը. աւազակները, տեսնելով, որ իրանց վտանգ է սպառնում, վերջին գնդակն արձակելով Խաչատրի կնոջ կրծքին, փախչում են: Առաւօտեան գտնում են երեք դիակներ արեան մէջ շաղախված և օրիորդին կիսակենդան:

X.

ՎԱՇԻՆԳՏՕՆ, 23 մայիսի։ Ծովապետ Էնկվիստին առաջարկված է կամ զինաթափ լինել կամ հեռանալ 24 ժամվայ ընթացքում։ Րուզվէլտ չը թոյլատրեց կարկատաններ անել այն պատճառով, որ նաւերի կարկատումը պատերազմի ժամանակ չէզոք նաւահանգստում չէ կարելի թոյլատրել։

ՎԱՇԻՆԳՏՕՆ, 23 մայիսի։ Ծովային մինիստրը հեռագրեց ծովապետ Տրէնին Մանիլլիայում, որ նա բռնէ ռուսական նաւերը, առաջարկելով նրանց զինաթափ լինել և հանել չուանները։

ՏՕԿԻՕ, 23 մայիսի։ Մայիսի 21-ին առաւօտեան ռուսական հետևակ մի զօրաբաժին, 300 մարդուց բաղկացած, յարձակում գործեց ճապօնացիների վրա Էրշիլիպաօի մօտ, բայց յետ մղվեց։ Նոյն օրն և եթ իմացվեց 20 հարիւրեակ կազակների արշաւումը Տայնինչժանի վրա հիւսիս-արեւմտեան կողմը այն ճանապարհից, որ տանում է դէպի Ֆինխունեան։ Այդ զօրաբաժնի մի մասը յարձակում գործեց ճապօնացիների վրա Շիցզուկուի մօտ, բայց յետ մղվեց։

ՇԱՆԳՀԱՅ, 23 մայիսի։ «Բոդրի» հակա-ականանաւը այսօր կէսօրից յետոյ եկաւ Վուզուն և զինաթափ կը լինի։

ԼՕՆԴՕՆ, 23 մայիսի։ Ծովային մինիստրի օգնականը յայտնեց համայնքների ժողովում, որ ինչ էլ լինի պատերազմի ելքը, Վէյհայվէյը կը մնայ բրիտանական գլխաւոր կայարան չինական ջրերում,

ԲԼԱԳՕՎԷՇՉԷՆՍԿ, 24 մայիսի։ Հացահատիկի և մթերքների պակասութեան պատճառով վարչութիւնը արգելել է հացահատիկ գնել տեղական օղի քաշող գործարանների համար։

ՆԱԳԱՍԱԿԻ, 21 մայիսի։ Հէնց որ լսկուցում ստացվեց, որ ռուսական էսկադրայի մի քանի նաւերը անվնաս են մնացել, ճապօնական երկու նաւ անյապաղ գնացին որոնելու թշնամուն։ Նրանք վերադարձան առաւօտեան, պնդելով, թէ չը տեսան ռուսական նաւեր։— «Օրէօլ» զրահակիր էկիպաժը հաստատում է, որ նաւի թնդանօթները, մեքենաները և ղեկի ապպարատը ջարդված էին։ Սպանված են հրամանատարը, երեք շտաբ-օֆիցէր և 16 կրտսեր օֆիցէր և զինուոր. տասը օֆիցէր վիրաւորված են։ Ջրագծից ներքև ճեղքուածը 28-սանտիմէտրանոց ռումբից էր։—Ռուսական լէյտէնանտը, «Ադմիրալ Նախիմով» կրէյսէրի օֆիցէրը, պատմում է. «Երբ էսկադրան մտաւ Ցուսիմեան ջրանցքը, ծովապետ Րօժէստվէնսկին ազդանշան տուեց. «Մենք մտանք այժմ հակառակորդի ցամաքային ջրերի սահմանները։ Զգոյշ եղէք. «Մի քանի ժամանակից յետոյ ծովապետական նաւից ազդանշան տրըվեց, «Թշնամու չորս կրէյսէր մօտենում են, պատրաստ եղէք»։ Դա վերջին ազդանշանն էր։ Ճապօնական հակա-ականանաւերի զօրասիւնը ընթանում էր զուգահեռաբար մեր էսկադրային երեկոյեան 8 ժամին մայիսի 14-ին. դէպի մեզ բաց թողեցին մի քանի հարիւր ականներ, որոնցից «Ադմիրալ Նախիմով» կրէյսէրին դիպան չորսը։ Վերջին ականը, նաւի քիթը ջարդելով, վերջին հարուածը հասցրեց։ Մենք ունէինք Ուայտխէտի մի քանի ականներ, բայց մեզ առիթ չէր ներկայանում օգտուով գործ դնել նրանց»։

ՄԱՆԻԼԼԱ, 23 մայիսի։ Հաղորդում են, որ ճապօնական 7 հակաականանաւեր դարանում են ռուսական կրէյսէրներին Կօրրէջիդօր կղզիների մօտ։ Թնթանօթների ետևի մասերը ժամանակաւորապէս հանված են ռուսական երեք կրէյսէրներից։

ՇԱՆԳՀԱՅ, 23 մայիսի։ Ծովապետ Ուրբուրի Գուցլավ եկած էսկադրան հետևում էր ռուսներին Կորէյական ջրանցքից հարաւային ուղղութեամբ Ֆորմոզայի շուրջը։ «Տօկիվա» ծովապետական նաւը ծակված է ռումբից, որ ընկել է աջ կողի բաժանմունքում, բայց չէր պատառվել, որի պատճառով նաւի վնասը աննշան էր։ Հակա-ականանաւերը վաղը կը մտնեն Վուզուն, իսկ կրէյսէրները կը մնան նաւահանգստից դուրս։

ՍԱՍԷԲՕ, 22 մայիսի։ «Դէյլի Տէլէգրաֆ» լրագիրը հաղորդում է բառացի կերպով խօսակցութիւնը Տօգօի և Րօժէստվէնսկու միջև։ Տօգօ ասեց. «Թէպէտ այդպիսի դէպքերը սովորական են պատերազմի ժամանակ, այնուամենայնիւ ես վշտացած եմ, որ դուք վիրաւորված էք։ Դժբաղդաբար, ներկայ հիւանդանոցը իր յարմարութիւններով ամենալաւը չէ Ճապօնիայում և դա ինձ վշտացնում է։ Յոյս ունեմ, որ դուք շուտով կառողջանաք և կը վերադառնաք հայրենիք։ Գովում եմ ձեր քաջութիւնը»։ Րօժէստվէնսկին պատասխանեց. «Խորապէս շնորհակալ եմ ձեզանից։ Ես հիանում էի ձեր նաւատորմի ուժով և պատիւ եմ համարում վիրաւորված լինել այդպիսի զօրեղ հակառակորդից։ Մեծ պատիւ եմ համարում, որ դուք այնքան բարի եղաք այցելելու ինձ։ Շնորհաւորում եմ ձեզ, որ այդպիսի աներկիւղ նաւատորմի հրամանատար էք»։

ՏՕԿԻՕ, 23 մայիսի։ Պարզվում է, որ ճապօնացիների բռնած ռուսաց լուղորդ հիւանդանոցներում շատ կանայք կային, որոնց թւում ծովապետ Րօժէստվէնսկու քրոջ որդին։ Նա խնդրում է, որ թողնեն իրան հոգ տանելու իր քեռու մասին։ Բալտիական էսկադրայի կորուստների ընդհանուր թիւն է 4000 սպանվածներ կամ խեղդվածներ և 4800 գերի բռնվածներ. 3000 մարդ ազատվեցին։ Շատ գերիներ տանջվում են հիւանդութիւններից։

ՆԱԳԱՍԱԿԻ, 23 մայիսի։ «Դմիտրի Դոնսկոյ»-ի և էլի մի ուրիշ նաւի ծառայողները շոգենաւով ուղարկված են Շանգհայ։ Մէկ քահանայ և բժիշկ մնացին։

ԲԵՐԼԻՆ, 23 մայիսի։ «Բերլինէր Տագէբլատի» Պարիզի թղթակիցը հաղորդում է, թէ ինքը լսել է հաստատ աղբիւրներից, որ Գերմանիայի և Ֆրանսիայի մէջ եղած լարված յարաբերութիւնը վերջին օրերս խիստ սուր կերպարանք ստացան և սպառնալի ձև կարող են ստանալ։ Այս երևում է նրանից, որ Վիլհէլմը հեռագիր չուղարկեց Լուբէին՝ սպանման փորձի առիթով, այն-ինչ սպանիական Թագաւորին հեռագրեց։ Բայց կան նշաններ, որ ցոյց են տալիս, թէ կրիզիսը մօտ ժամանակներում կը լուծվի խաղաղ ճանապարհով։

ՊԵՏԵՐԲՈՒՐԳ։ Պաշտօնական։ Գլխաւոր ծովային շտաբը յայտնում է, թէ կամաւոր նաւատորմի կօմիտէտը ստացել է Սասէբօից «Կօստրօմա» հիւանդանոց-շոգենաւի հրամանատարից հեռագիր մայիսի 21-ից այն մասին, որ շոգենաւը գերի է ընկած և գտնվում է Սասէբօում և շոգենաւի վրա բոլորը առողջ են։

ՏՕԿԻՕ, 24 մայիսի։ Գօտօ կղզիներից հարաւ-արևելք, Նագասակի մօտ նկատված են 20 հատ լողացող ինքնաշարժ ականներ։ Ըստ երևոյթին նրանք պատկանելիս են եղել «Դիմիտրիյ-Դոնսկոյ» կրէյսէրին։

ՆԻՒ-ԵՕՐԿ։ Հաղորդում են, թէ ադմիրալ Էնկվիստ այսպէս է նկարագրել կռուի ընթացքը. «Ռուսական նաւերը Կորէական նեղուցը մտան երեք սիւներով—ձախ կողմից զրահակիրները, աջից կրէյսէրները և նրանց մէջ բեռնակիր նաւերը։ Մառախուղ էր։ Նաւերը փորձեր էին անում անթել հեռագրի։ Յանկարծ զրահակիրների ձախ կողմում երևում է ճապօնական նաւատորմը։ Դժոխային կրակ կենտրօնացնելով ռուսական երկու առաջընթաց նաւերի վրա՝ նրանց հանում է շարքից և ինքը նորից անհետանում։ Նոյն գործողութիւնը կրկնվեց երկրորդ անգամ։ Այնուհետև ճապօնացիները յարձակվեցին կրէյսէրների վրա ու սկսեցին նրանց նեղելով քշել դէպի ափը»։ Ասում են, թէ ադմիրալ Էնկվիստ սաստիկ ցնցված է և ամբողջ ժամերով մնում է նստած, խորասուզված խորին լռութեան մէջ։

ԼՕՆԴՕՆ, 24 մայիսի։ Ալֆօնս Թագաւորը Բուգինհէմի պալատում ընդունեց դեսպանութիւնների ներկայացուցիչներին։

ՊԱՐԻԶ, 24 մայիսի։ Դէլկասսէի հրաժարականը յայտարարված է պաշտօնապէս։ Րուվիէ ժամանակաւորապէս կառավարելու է արտաքին գործերի մինիստրութիւնը։

ԼՕՆԴՕՆ, 24 մայիսի։ Այսօր դատաւորի առաջ կանգնեցին Հէնրի Բրէյլսֆօրդ և Արտուր Մակ-Կուլլօկ, որոնք մեղադրվում են նրանում, որ կեղծ անցաթուղթ են մատակարարել մի ռուսի, որ Պետերբուրգում սպանվեց ռումբի պայթիւնից։ Ներկայացրած է դատարանին Մակ-Կուլլօկի նամակը, որի մէջ խոստովանում է, որ ինքը ձեռք է բերել այդ անցաթուղթը։ Բրէյլսֆօրդ յայտնեց, թէ մի ռուս յեղափոխական իրանից խնդրեց ձեռք բերել մի անցաթուղթ. ինքը խոստացաւ նրա խնդիրը կատարել այն պայմանով, որ գործը վերաբերվելու է միայն խաղաղ պրօպագանդայի։ Մակ-Կուլլօկ յայտնեց, թէ ինքը երբէք չէր ստորագրի անցաթուղթը, եթէ իմանար, թէ Պետերբուրգում պայթիւն է պատրաստվում։ Նա գնաց Բրէյլսֆօրդի մօտ, որ սարսափահար եղաւ եղելութիւնը լսելով և ասաց, թէ իրան խաբեցին։ Գործը շարունակվում է։

ՊԵՏԵՐԲՈՒՐԳ։ Ի կատարումն մինիստրների խորհրդի բարձրագոյն հաստատված որոշման, որ վերաբերում է անմիջապէս վերացնելու վարչական եղանակով ձեռք առնված բոլոր պատժի միջոցները կրօնական հարցերի մէջ, տեղական իշխանութիւններին առաջարկված էր անմիջապէս հոգ տանել այսպիսի պատիժներից ազատել 564 անձի։ Բացի սրանից ներկայումս ներքին գործերի մինիստրը ներկայացրել է կօմիտէտին հետևեալ միջոցների մասին. 1) տեղական իշխանութիւնները ազատել են դարձեալ 672 անձ. ներում է շնորհված նախկին յոյն-ունիատներին, որոնք թւով 47 հոգի աքսորված էին Սեդլեցկի նահանգից Օրէնբուրգի նահանգը։ 2) Վերացված են Բարձրագոյն հաստատված կանօնները այն մասին, որ Կովկասի շրջանում հայ-լուսաւորչական քահանաների վերաբերմամբ գործ դըրվեն պատժական միջոցներ՝ կառավարութեան կարգադրութիւններին չը հնազանդելու պատճառով և Բարձրագոյն հրամանը, որով Կովկասի գլխաւոր հրամանատարին իրաւունք էր տրվում հայ-լուսաւորչական քահանաներին աքսորել ներքին նահանգները։ 3) Վերացված են այն միջոցները, որ ձեռք էին առնված առանձին անհատների վերաբերմամբ համաձայն 1903 թւի դեկտեմբերի 26-ի Բարձրագոյն հրամանի։

25 մայիսի

ՎԼԱԴԻՎՕՍՏՕԿ, 23 մայիսի։ (Սեփ. Թղթ.)։ Աջողութեամբ Վլադիվօստոկ հասած ծովային պատերազմի մասնակցողները՝ «Ալմազ» կրէյսէրի և «Գրօզնիյ» ու «Բրավիյ» ականանաւերի վրայից, հետևեալ ձևով են նկարագրում ծովային ճակատամարը. մայիսի 14-ի առաւօտեան 11 ժամին էսկադրան լիակատար ռազմական կարգով մօտենում էր Ցուսիմայի արևելեան նեղուցին հետևեալ շարքով. ձախ կողմից—զրահակիրների շարքն իրար ետևից, երեք խմբի բաժանված։ I «Իշխան Սուվօրօվ», Ալէքսանդր III», «Օրեօլ», II—«Օսլաբեայ», «Սիսոյ Մեծ», «Նավարին», և «Նախիմով». III «Նիկօլայ I» «Ապրաքսին», «Սենեավին» և «Ուշակօվ»։ Յետոյ զրահապատ կրէյսէրները—«Օլեգ», «Աւրօրա» և «Դիմիտրի Դօնսկոյ», դէպի աջ՝ փոխադրանաւերի շարքը, աւելի դէպի աջ՝ խուզարկու նաւախումբը, «Սվետլանա» «Ալմազ», «Ուրալ» և «Վլադիմիր Մօնօմախ», ետևից ունենալով աջակողմում հակաականանաւերը. I խումբ զրահակիրների կողքերով—կողմից—«Ժեմչուգը», աջից «Իզումրուդը», որոնց ամեն մէկի մօտը երկուական հակաականանաւեր։ Այդ ժամանակ ետևի կողմից երևաց ճապօնական խուզարկու նաւաբաժինը՝ 4 կրէյսէրից կազմված, որ զուգահեռաբար ընթանալով, սկսեց մօտենալ։ Ժամը 11-ի մօտ կրակ բաց արինք նրանց վրա, որից յետոյ նրանք աչքից հեռացան։ Եղանակը բաւական զով էր և քամի։ Մառախուղ էր և զօրեղ ալեկոծութիւն։ Ցերեկվայ ժամը 1-ին երևաց ճապօնական էսկադրան ձախ կողմում, այդ պատճառով I բաժինը ծովեց դէպի ձախ արագ գնացքով, ձգտելով բռնել իր տեղը։ Մի և նոյն ժամանակ «Սուվօրօվի» վրա ազդանշան բարձրացրին. «Փոխադրանաւերը և կրէյսէրները թող դիմեն դէպի աջ»։ Կրակ բաց արեց ճապօնական էսկադրան։ Նա գնում էր շարքով հետևեալ կարգով. ձախ կողմից զրահակիրները և զրահապատ կրէյսէրները, աջից—5 կրէյսէր, որոնք յարձակում գործելով մեր փոխադրանաւերի, կրէյսէրների և ականանաւերի վրա, ստիպեցին նրանց քաշվել դէպի էսկադրայի ձախ կողմը։ Թնդանօթաձգութիւնը զարհուրելի էր։ Թռչող ռումբերի կարկուտը բառացի՝ ծածկում էին նաւերը։ Այդ ժամանակ «Օսլեբեան» ընկղմվեց։ «Սուվօրօվի» վրա հրդեհ ընկաւ և վերին մասերը խիստ վնասվեցին։ Յետոյ նա կանգ առաւ։ Այդ րօպէին «Ուրալից» վայր թողին մակոյկները։ Դրա համար էլ նրան մօտեցան փոխադրանաւեր մարդկանց ազատելու։ Մեր էսկադրան, թեւարկելով համախմբված նաւերը, շրջան էր գործում։ Այդ ժամանակ «Կամչատկան» երեք պատառուածք ստացաւ և սուզվեց։ «Սիսօի» վրա մեծ հրդեհ եղաւ։ Ճապօնացիներն օգտվեցին շփոթութիւնից և դժոխային կրակ արին երկու կողմից։ Այդ վիճակին էր էսկադրան մօտ $1^1/_2$ ժամ։ Արևի մայր մտնելու ժամանակ էսկադրան գնաց հիւսիս, հետևեալ կարգով. «Բօրօդինօ», «Օրեօլ», «Նիկօլայ», որոնց վրա գտնվում էին 3 ծովապետները, «Նավարին», «Սիսօյ» և «Մօնօմախ»։ «Ալէքսանդր III»-ը, որ յետ էր մնացել, վնասվածքները մի կերպ կարկատեց և լիակատար արագութիւնով հասաւ էսկադրային, ձգտելով գրաւել իր տեղը. ձախ կողմում էին բոլոր կրէյսէրները, բացի «Ուրալից», փոխադրանաւերը, բացի «Կամչատկայից» և ականանաւերը։ Ճապօնական էսկադրայի աջ կողմում զրահակիրներն էին, ձախում կրէյսէրները։ Մի և նոյն ժամանակը «Բույնին» հեռանում էր յետ մնացած «Սուվօրօվից» և ազդանշան էր տալիս, որ ծովապետը հրամանատարութիւնը յանձնում է Նեբօգատօվին։ Աւելի և աւելի յետ մնացող «Կայսր Ալէքսանդր III»-ը ենթարկվեց ճապօնական նաւերի խաչաձև միահամուռ կրակին, մի քիչ յետոյ թեքվեց և սուզվեց։ Ճապօնական զրահակիրներն սկսեցին հաւասարվել մեր առաջընթաց նաւի հետ և նրա վրա կենտրօնացրին իրանց բոլոր կրակը։ Այդ ժամանակ մենք (?) նկատեցինք, որ առջևի կողմից ամբողջ հօրիզօնը ծածկված է ճապօնական ականանաւերով։ «Բօրօդինօն» երկու րօպէում առանց որ և է ակներև պատճառի սուզվեց։ Դրանից յետոյ բոլոր նաւերը ծովեցին դէպի հարաւ։ Կրէյսէրները գնում էին առջևից։ Անհնար էր հետևել կռւին։ Ետևից լսվում էր մանր արտիլէրիայի թնդանօթաձգութիւնը։ Ակներև էր, որ սկսվել էին ականային յարձակումներ։ Թնդանօթաձգութիւնը չէր դադարում ամբողջ գիշերը։ Ցերեկվայ կռւի ժամանակ մեր էսկադրայի նաւերի միջև վխտում էին բազմաթիւ առագաստաւոր նաւակներ, որոնք երևի ականներ էին բաց թողնում։—Նեբօգատօվի մասին տարածված լուրերը չեն հաստատվում։ Էսկադրայի վրա կարգապահութիւնը և կարգը լիակատար էր։ Կռւի երկրորդ մասի պատմութիւնը ոչ ոք չը կայ, որ հաղորդէ։

ԿՕՊԷՆՀԱԳԷՆ, 23 մայիսի։ Ենթադրում են, որ Նօրվէգիան մտադիր է հիմնել հանրապետութիւն։ Մօտ օրերս սպասվում են կարևոր դէպքեր։

ՊԱՐԻԶ, 24 մայիսի։ Պարիզն սկսում է յուզվել Հնդկա-Չինի պաշտպանութեան առիթով։

ՎԱՇԻՆԳՏՕՆ, 24 մայիսի։ Ճապօնական դեսպանը բաւականութիւն յայտնեց Միացեալ-Նահանգների գործողութեան եղանակի համար դէպի այն ռուսները, որոնք եկել են Մանիլլա։

26 մայիսի։

ՊԵՏԵՐԲՈՒՐԳ։ Հեռաւոր Արևելքից մայիսի 24-ին պաշտօնական տեղեկութիւններ չեն ստացվել։—Բարձրագոյն ուկազ Կառավարիչ Սենատին. «Անհրաժեշտ համարելով միաւորել ոստիկանական առանձին օրգանների գործունէութիւնը Մեր կովկասեան փոխարքայութեան մէջ, հրամայում ենք. 1) Հիմնել Կովկասի ոստիկանութեան կառավարչի պաշտօն, Մեր հաստատած կանօնների հիման վրա։ 2) Կովկասի ոստիկանութեան կառավարչի մօտ հիմնել դիւան յիշեալ օրէնքների որոշման համաձայն։ 3) Կովկասի Փոխարքայի կարգադրութեան տակ դնել տարեկան 100,000 րուբլի ոստիկանութեան մասի գաղտնի ծախքերի համար։ Թող Կառավարիչ Սենատն անէ անհրաժեշտ այս ուկազը գործադրելու համար»։ Իսկականի վրա Նորին Կայսերական Մեծութեան Սեփական ձեռքով ստորագրված է «ՆԻԿՕԼԱՅ»։ Ցարսկոէ-Սելօ, 22 մայիսի 1905 թւի։—Պետերբուրգի գեներալ-նահանգապետ Տրեպօվը նշանակված է ներքին գործերի մինիստրի օգնական, ոստիկանութեան կառավարիչ և ժանդարմների առանձին կօրպուսի հրամանատար, թողնելով նրան ներկայ պաշտօնում։—Մօսկվայի ազնուականութեան պարագլուխ իշխան Տրուբեցկօյը հաստատված է նոյն պաշտօնում առաջիկայ եռամեակի համար, համաձայն կայացած ընտրութեան։—Պետերբուրգի քաղաքագլուխ Լելեավը պաշտօնից արձակված է, համաձայն իր խնդրքի։

ՎԼԱԴԻՎՕՍՏՕԿ, 24 մայիսի։ (Սեփ. Թղթ.)։ Շարունակութիւն։ Մայիսի 15-ի ուշ երեկոյեան, դէպի հիւսիս դիմած ժամանակ, պատահեցին մեր նաւերը, որոնք գնում էին մի և նոյն ուղղութիւնով։ «Գրօզնիյ» ականանաւը միացաւ «Դիմիտրիյ Դօնսկօյին»։ Գնում էին միասին։ Գիշերը մօտեցաւ «Բույնին» և ազդանշան տուեց, որ ածուխ չունի։ Դմիտրիյ Դօնսկօյից» սկսեցին ածուխ տալ։ Այդ ժամանակ մօտեցաւ «Բեդօվին» և «Գրօզնուն» նշան տուեց հետևել իրան, որովհետև ծովապետը գտնվում է իր վրա։ Յետոյ իմացանք, որ ծովապետ Րօժեստվենսկին գլխից, կրծքից և համարեա մարմնի բոլոր մասերից վիրաւորված է և որ նրա շտաբն էլ համարեա բոլորը վիրաւորված են։ «Դմիտրիյ Դօնսկօյի» հետ դէպի հիւսիս էին գնում «Բույնին», «Բեդօվին» և «Գրօզնին»։ Մի քիչ յետոյ «Դիմիտրիյ Դօնսկօյը» յետ մնաց, իսկ նրանից յետոյ յետ մնաց «Բույնին», ենթադրում են, որ վնասուածների պատճառով։ Ածուխի պակասութիւնը չէր թոյլ տալիս արագ շարժվել։ «Գրօզնուն» հրամայվել էր գնալ Վլադիվօստօկ, իսկ եթէ ածուխը բաւական չը լինի՝ Պօսիէտի ծոցը, իսկ առ այժմ գնալ «Բեդօվիի» ետևից։ Մայիսի 15-ի առաւօտեան ժամը 11-ին Դաժելէտա կղզուց ա-

բևմուտք նկատեցինք երկու ծուխի գծեր, որ արագ գլխում էին դէպի մեր նաւերը, որոնք ածուխ տնտեսելով էին գնում ժամում 12 հանգոյց։ Երևաց որ հետապնդում են ճապօնական երկու ականանաւեր. մէկը—500 տօննոց ոչնչացնող նաւ ամերիկական տեսակի, իսկ միւսը 4 խողովականի հակաականանաւ։ «Բեդովիին» սկսեցին նեղել։ Նշան արվեց, թէ նա ինչ արագութիւն կարող է տալ իր ընթացքին։ «Գրօզնին» պատասխանեց. «մինչև 24 հանգոյց»։ Այն ժամանակ «Գրօզնուն» հրամայվեց բոլոր արագութիւնով գնալ Վլադիվօստոկ, իսկ «Բեդովին» ինքը գնում էր նախկին ընթացքով։ Հարցրին, թէ կռիւը կընդունեն. պատասխան չը տրվեց։ «Գրօզնին» դարձաւ դէպի «Բեդովին», բայց երկրորդ անգամ հրաման ընդունեց գնալ Վլադիվօստոկ։

—

Ս. ՊԵՏԵՐԲՈՒՐԳԻ ԲՈՐՍԱՆ
20 մայիսի

Բօրսայի դիսկօնտը	. . . .	5½—6¾% »
Պետական 4% ռենտան	. . . .	83¾ — »
I Ծաղար. տոմսերը	. . . .	376— — »
II » »	. . . .	285½ — »
III » »	. . . .	254¼ — »
Թիֆլիսի քաղաք. Կրեդիտ. Ընկ.		— — — »
Բագուի » »	»	— — — »
Թիֆլիսի հող. բանկի 5%	. .	— — — »
» » » 4½%	. .	— — — »
Բագուի Նաւթ. Ընկ.	. . .	374½ — »
Կասպիական Ընկ.	. . . .	— — — »
Մանթաշեան և Ընկ.	. . . .	191— — »
Նօբէլի և ընկ.	. . . . .	9925 — »

Խմբագիր՝ ԱԼԷՔՍԱՆԴՐ ՔԱԼԱՆԹԱՐ
Հրատարակիչներ՝ ԹԱԳՈՒՀԻ ՏԻԳՐԱՆԵԱՆ
ԻՍԱՀԱԿ ՄԵԼԻՔ ԱՂԱՄԱԼԵԱՆ

ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

ԱՌԱՋԻՆ ՄԱՍՆԱՒՈՐ ՀԻՒԱՆԴԱՆՈՑ
ԲԺՇԿԱՊԵՏ Բ. ՆԻՍՍԱՄԱՐԴԵԱՆԻ

(Կուկիա, Վօրօնցովի արձանի հանդէպ)

Ամեն օր, բացի կիրակի օրերից։

Ա Ռ Ա Ւ Օ Տ Ն Ե Ր Ը

ՁԻՆՕՎԱՆԻ—9—10 ժ. աչքի. ներքին և ներվային
Մ. Գ. ԱԻՆՏԻՍԵԱՆՑ—10—11 ժ. մորթու, վեներակ և վիրաբուժութիւն։
Զ. Ի. ԲԱԲԱՆԱՍԵԱՆՑ—11—19 ժ. մանկաբարձութեան, կանանց և երեխայոց հ.
Կ. Ի. ԳՋԵԼԻԵՎ—12—1 ժ. ականջի, քթի և կոկորդի
Գ. Ա. ԹԱՐԽԱՆԵԱՆՑ—1—1½ ժ. ներքին և երեխայոց հ.
Ա. ԿԱՐԱՊԵՏԵԱՆՑ—1—1½ ժ. ներքին և երեխայոց հ.
Ա. Գ. ՍԱԼՕՎՕՎ ատամնաբույժ. 9—11 ժ.
ԿԻՆ-ԲԺԻՇԿ ՇԵՐԲԻՆԻՆԱ—1½-2 ժ. մանկաբարձութեան և կանանց հ.

Ե Ր Ե Կ Ո Ն Ե Ր Ը

Գ. Ա. ԹԱՐԽԱՆԵԱՆՑ—7½—8 ժ.
Պ. Ա. ԱՐԴԱՋԻԱՆԻ. Կատարում է միկրօ-քիմիական և բակտերօլօգիական հետազօտութիւններ։
Օ. Ա. ԱՌՎԱՆԻՏԱԿԻ—տանը. ծաղկահատ և բժշկական մարմնամարզ. դիմել 11—1 ժ..

Վճարը 50 կ. չքաւորները ձրի։ Համախորհրդի (կօնսիլիումի) և օպերացիայի համար առանձին։

Հիւանդանոցում ընդունվում են և գիշերօթիկ հիւանդներ։

Հիւանդանոցի կառավարիչ՝ Բժ. Կ. Ի.

Բժիշկ Ա. Միխիթարեանց

Ընդունում է մասնաւորապէս սիֆիլիս, մորթու և վեներական ախտ ունեցող հիւանդներ ամենայն օր, առաւօտ. 12—2. երեկոյեան 6—8 Մեծ Վանքի փողոց, տուն Կուզանօվի, դեղատան կից։ (ա. օ.) 17—80

Բ Ժ Շ Կ Ա Պ Ե Տ
Բ. Նաւասարդեան

Գ և ա տ ի գ օ ր ս կ ո ւ մ ընդունում է սիֆիլիսի, միզասեռական և վիրաբուժական հիւանդ։ (ա. օ.) 13—50

Ա Տ Ա Մ Ն Ա Բ Ո Յ Ժ
Ս. Գ. Շեյումազանեանց

Ընդունում է հիւանդներին ամեն օր առաւօտեան ժամը 9—2 և երեկոյեան ժամը 3—6, Երևանեան հրապարակ, տուն Արղութեան, լուսանկար Լուդոյեանցի բնակարան։

Լ Ո Յ Ս Տ Ե Ս Ա Ւ

ԼԷՕ

ՄԼԻՔԻ ԱՂՋԻԿԸ

Պատմական վէպ

ԳԻՆԸ 1 ՌՈՒԲԼԻ 50 ԿՕՊԷԿ։

Ծախվում է 1) հեղինակի մօտ, «Մշակի» խմբագրատանը, 2) Թիֆլիսի գրավաճառանոցներում։

Գրավաճառները և գումարով գնողները զիջում կը ստանան, եթէ դիմեն ուղղակի հեղինակին։

ՎԷՏՑԵԼԻ ԹԱՏՐՕՆ

Ուրբաթ, մայիսի 27-ին

օր. Վ. Բ Է Գ Ի Ջ Ա Ն Ե Ա Ն Ը

Մասնակցութեամբ դերասանուհի Տ. Մելիքեանի, դերասաններ պ.պ. Տէր-Դաւթեանի, Միրաղեանի և սիրողների կը ներկայացնէ հայերէն լեզուով

ԽԱԹԱԲԱԼԱ

Կօմ. 4 գործ. և 6 պատկ. հեղ. Գ. Սունդուկեանցի։ Մասնակցում են. տ.տ. Մելիքեան, Ակոփեան, օր.օր. Բէգիջանեան, Միրվելեան, պ.պ. Տէր-Դաւթեան, Միրաղեան, Փիրումեան, Ղուշչեան և ուրիշները։

Սկիզբն է 8½ ժամին երեկոյեան։

Տեղերի գները 3 ր. մինչև 25 կ.

Տոմսակները վաղօրօք կարելի է ստանալ Սակայեանցի կանդիտերսկում, իսկ ներկայացման օրը Թատրօնի կասսայում։ 1—1

Լոյս տեսաւ ԱՆԴԵՐՍՕՆԻ
ՈՒՐԻՇԻ ԳԵՐԵԶՄԱՆԻ ՎՐԱ

առանց արտասուքի են լաց լինում

Գ ի ն ն է 10 կ.

—

Մինչև ամսիս վերջը լոյս կը տեսնի

1. «ԱՐԵԱՆ ՁԱՅՆ», գինը 40 կ. ճանապարհածախսով ամեն տեղ. բաղկացած է 120 եր.
2. ԻՆՉ Է ԱԶԳՈՒԹԻՒՆԸ», գինը 30 կ. ճանապարհած. ամեն տեղ, բաղկացած է 100 եր.

Էրնեստ Ռենանի դասախօսած 1882 թ. Սօրբօնում և Շարլ Բէգիի պատասխանը նոյն հարցի վերաբերմամբ։

Գումարով գնողներին 20% զեղչ ճանապարհաճախսով։ Պահանջի հետ պէտք է ուղարկել արժէքի ⅓ մասը։

Հասցէս. Тифлисъ, улица Броссе, № 23, А. А. Ованесянцъ. (չ. հ. շ.) 2—3

ԹԻՖԼԻՍԻ ՔԱՂԱՔԱՅԻՆ ՈՒՊՐԱՎԱՆ

սրանով յայտարարում է, որ Բօրժօմում վարձու է տրվում նորից նորոգված կահաւորված երկյարկանի մի ամարանոց, նախկին Եա. Ս. Աբիսալօմօվի, որ այժմ պատկանում է Թիֆլիս քաղաքին, 5 սենեակ ներքին յարկում, 4 սենեակ վերին յարկում, իրանց պարագաներով։ Պայմանների մասին տեղեկանալ Ուպրավայի 4 դ բաժանմունքում, ամեն օր, բացի տօն օրերից, առաւօտեան ժամը 10. ից—2 ը։ 2—3

Բ Ժ Շ Կ Ա Պ Ե Տ
Գ. Ա. ՀԱԽՎԵՐԴԵԱՆ

Մասնագէտ միզային և սիֆիլիտիքական հիւանդութիւնների,—ընդունում է հիւանդներին առաւօտեան 12 ժ.—1 ժ. երեկոյեան՝ 6 ժ.—9 ժ.։ Կուկիա, Սեմեօնօվսկայեա փ. № 20. (ե. հ. շ. կ.) 20—30

ԹԻՖԼԻՍԻ ՔԱՂԱՔԱՅԻՆ ՈՒՊՐԱՎԱՆ

սրանով յայտարարում է, որ յունիսի 5. ին ցերեկվայ ժամը 12. ին նշանակված է մրցում կանալիզացիա շինելու համար Թիֆլիսի հետևեալ փողոցներում.

1) Ակիմօվսկի և Ուգօլնի փողոց, V քաղ.։
24 պ. ս. բըտօնէ խողովակ 0.16×0.10 սաժ.
70 » » » » 0.24×0.16 »
3 հատ դիտելու հորեր։

2) Թամարինեան փողոցում և Թումանեան փողոցիկում, IX քաղաքամաս։
68 պ. ս. բըտօնէ խողովակ 0.24×0.16 սաժ.
2 հատ դիտելու հորեր։

3) Կօշկակարների շարքում, Բաշմաչնի և II Միխօվի տուպիկում և Միջի փողոցում V քաղ.
45 պ. ս. բըտօնէ խողովակ 0,375×0,25 սաժ.
30 » » » » 0,16 × 0,10 »
2 հատ դիտելու հորեր։

Գրաւոր յայտարարութիւններ, դրանցից ամեն մէկի գները մէջը նշանակված, պէտք է տրվեն կնքված ծրարներով մինչև յունիսի 5 ը։

Աճուրդին մասնակցել ցանկացողները կարող են ծանօթանալ պայմանների հետ Ուպրավայի շինարարական բաժնում բոլոր գործի օրերում, ցերեկվայ ժամի 1—3 ը։ 2—3

Թիֆլիսի Հայուհեաց Բարեգործական Ընկ. Վարչութիւնը խոնարհաբար խնդրում է արգոյ հասարակութեանը շուտափոյթ օգնութեան հասնել Նախիջևանի կոտորածի ժամանակ վնասվածներին հին հագուստով, շորացու կտորով կամ փողով։ Նուէրները ընդունվում են նոյն ընկերութեան արհեստանոցում—Գանօվսկայա փողոց № 25.
2—5 Մ. Մելիք-Կարագեօզեան

Ճեմարանի գպրոցական բաժինն աւարտած
ՄԻ ԵՐԻՏԱՍԱՐԴ

պարապում է զանազան առարկաներ հայերէն լեզուով։ Андреевская 29. Салахянъ. 3—3

Մի պարոն որոնում է գրագրի կամ գրասենեակային պաշտօն։ Ունի լաւ րեկօմենդացիա։ Համաձայն է գնալ և քաղաքից դուրս։

Հասցէն՝ «Մշակ»-ի խմբագրատունը կամ Тифлисъ, Арсенальная ул. № 24. д. Кязимъ-Гекову кв. А. М. А. 5—5

Բ Ա Ց Վ Ա Ծ Է Բ Ա Ժ Ա Ն Ո Ր Դ Ա Գ Ր Ո Ւ Թ Ի Ւ Ն

Ա Ն Ի

Շքեղ պատկերազարդ հրատարակութեան

հեղինակութիւն ԼԷՕԻ

Բովանդակութիւն. Ուղևորի տպաւորութիւններ.—Անիի և շրջակաների տեղագրութիւն.—Բագրատունիների թագաւորութեան սկիզբը և անկումը, ընդարձակ տեսութիւն.—Անիի անցեալը։

Ստուար հատոր, զարդարված 100. ից աւել պատկերներով և բազմաթիւ զարդանկարներով ու օրնամենտներով, որոնք ընդօրինակված են Անիի քանդակներից։ Առանձին՝ Մայր Եկեղեցին, մեծադիր, գունաւոր պատկեր, գործ ճարտարապետ պ. Թորամանեանի։

Գ ի ր ք ը կ ը տ պ ա գ ր վ ի ա ր տ ա ս ա հ մ ա ն ո ւ մ։

Բաժանորդագինն է 5 րուբլի։

Կարելի է վճարել և մաս-մաս.—գրվելիս 2 րուբլի, իսկ մնացած 3 րուբլին մինչև գրքի լոյս տեսնելը։

Գրվել կարելի է Թիֆլիսում, 1) «Մշակի» խմբագրատանը (Редакція «Мшакъ»), 2) «Գուտտենբէրգ» գրավաճառանոցում։ (Тифлисъ, книжный магазинъ „Гуттенбергъ“.)

18 96

ՆՈՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

ԼԻԼԱ-ԼԻՍ

դուխի

ԼԻԼԱ-ԼԻՍ

օ-դը-կօլօն

ԼԻԼԱ-ԼԻՍ

սապօն

Ընկերութիւն

ԲՐՕԿԱՐ և ԸՆԿ.

(15) հ. դ. փ. ա. մ. յլ. 4—6

ԱՄՈՒՍՆՈՒԹԵԱՆ ՄԱՍԻՆ

Մի գիտական գրուածքի համար հարկաւոր են նիւթեր, թէ ինչպէս են նայում ամուսնութեան վրա հայ օրիորդները։ Ուստի խնդրում եմ այդ հարցի վերաբերեալ յայտնել գրաւոր կարծիքներ, կարող են կեղծ անուններով ուղարկել գրուածքները։ Հասցէն Глов. Почт. пред. квит. настоящаго объявленія.
(շ. ե. հ.) 3—5

ԹԻՖԼԻՍԻ ԺՈՂՈՎԱՐԱՆԸ

հինգշաբթի, 1905 թւի մայիսի 26-ին, տեղափոխվում է իր ամառային շինութիւնը, ուր մի և նոյն օրը, ցերեկվայ ժամը 3-ին, կայանալու է ընդհանուր ճաշ իր անդամների ու կանդիդատների և նրանց ընտանիքների համար, վճարը 1 ր. 25 կ. անձից, առանց գինու։ (19, 22, 26) 3—3

ՀԻՆ. ՆԱԽԻՋԵՒԱՆԻ բնակիչ Մահտէսի Սահակ Եգիգարեանը աղէտի ժամանակ կորցրել է հետևեալ տոմսերը և ակցիաները։
I կարգի 19637/20։
II » 14564/24, 0386/28։
III » 15755/21, 15025/14. և 10 հատ Թիֆլիսի Նաւթարդիւնաբերական ընկերութեան ակցիաներ № 11—20։ (ա.օ.) 4—5

ՄԻ ԵՐԻՏԱՍԱՐԴ ՀԱՇՒԱՊԱՀ

Որոնում է տեղ։ Հասցէն. Песковчая ул. № 39 кв. Мхитарянца. (չ. հ.) 2—2

Կիրակի, մայիսի 29-ին, առաւօտեան ժամը 11-ին, Թիֆլիսի Արտիստական ընկերութեան դահլիճում նշանակված է

Հայոց Դրամատիկական Ընկերութեան

Ը Ն Դ Հ Ա Ն Ո Ւ Ր Ժ Ո Ղ Ո Վ

ԺՈՂՈՎԻ ԶԲԱՂՄՈՒՆՔՆԵՐՆ ԵՆ

1) Համառօտ հաշւետւութիւն 1904/5 թ. սեզօնի ի գիտութիւն ընկերութեան անդամների։
2) 1905/6 թ. սեզօնի նախահաշիւը։
3) Մրցանակաբաշխութեան յանձնաժողովների 5-ական անդամների և փոխանդամների ընտրութիւնը։
4) Հալաբարում ժողովրդական թատրօն բանալու հարցը։ (կ.ե.ռ.կ) 3—4

Ս. ԷՋՄԻԱԾՆԻ
ՀԱԶԱՐ ՎԵՑՀԱՐԻՒՐ ԱՄԵԱԿԻ ԱՌԹԻՒ

Տպագրվում է Ս. Էջմիածնի, շրջակայ վանքերի և նշանաւոր վայրերի նկարներով ֆօտոտիպիական մի ալբօմ, բաղկացած քսան նկարից, որ իր կատարելութեամբ, մեր ցարդ եղած հրատարակութեանց գլուխ գործոցը կարող է համարվել։

Ցանկանալով միաժամանակ, որ մեր այս հրատարակութիւնը ծառայէր որպէս ուղեցոյց ինչպէս ազգային նոյնպէս և օտար ճանապարհորդներին, ալբոմին կցված կը լինի երեքլեզուեան մի համառօտ նկարագիր։

Ալբոմը կը տպվի երկթերթ կարդօնի վրա, դիրքը 18×24 երես, արժէքը 1 ր. 50 կոպ.։ Ցանկացողները թող բարեհաճեն վաղօրօք դիմել մեզ, որ քանի ուշ չէ, կարողանանք որոշել տպագրելի քանակութիւնը։

Հասցէ. Тифлисъ, фототипія Март. Гнуни, Михайловск. № 38.
(կ. ե. հ.) 10—15

Դ Է Պ Օ

ԱՌԱՋԻՆ ԿՈՎԿԱՍԵԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ

„Եղբ. Յակոբջանեանցներ եւ Սարգսեանց“

Պատրաստի հագուստեղէնի խանութում (Միքայէլեան կամուրջ, Քամոյեանի տուն № 25—30) մշտական ստացվում են մեծ քանակութեամբ կանանց, տղամարդկանց և երեխաների համար ամենավերջին ամառվայ սեզօնի տարազով պատրաստած հագուստներ։

Գները չափաւոր են և առանց սակարգութեան։ (շ. հ.) 43—100

Մ. Պ. ՍԱՓԱՐԵԱՆ

Ժ Ա Ռ Ա Ն Գ Ն Ե Ր Ի
ԾԽԱԽՈՏԻ ԳՈՐԾԱՐԱՆԸ

տեղափոխվեց Ալէքսանդրեան փողոցը, սեփական տուն, № 56, 10-րդ քաղաքամասում։ (20, 23 և 26) 3—3

ՄԵԶ ՀԵՏ ԱՄԱՌԱՆՈՑ ԵՆՔ ՎԵՐՑՆՈՒՄ

աշակերտներ պատրաստելու բոլոր միջնակարգ դպրոցների բոլոր առարկաներից։ Առարկաների աւանդութեան մէջ աշխատանքի բաժանումը, իսկ նոր լեզուներից առանձին մասնագէտ։ Авчальская ул. 9 № 53, студенты А. и К. (ե. հ. շ.) 5—7